

Opis źródła:

Polska Kronika Filmowa (PKF) była cotygodniowym pasmem emitowanym w kinach i w telewizji w latach 1944-1994. Jej zadaniem było dokumentowanie najważniejszych wydarzeń z dziejów Polski Ludowej i jej życia politycznego, społecznego oraz gospodarczego. Jednocześnie była ona ważnym instrumentem propagandowym, szczególnie w okresie stalinowskim (1944-1956). Sporadycznie na jej łamach wyświetlano także materiały pochodzące z kronik zagranicznych, w tym ze świata zachodniego.

Materiał jest relacją z pogrzebu ofiar wydarzeń, które miały miejsce w Kielcach w dniu 4 lipca 1946 roku i są znane powszechnie jako pogrom kielecki. Wówczas plotka o porwaniu przez Żydów ośmioletniego Henryka Błaszczyka doprowadziła do zamordowania przez miejscową ludność, przy udziale żołnierzy i funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej, co najmniej czterdziestu osób narodowości żydowskiej, a także dwójki Polaków usiłujących bronić ofiar.

Tragedia odbiła się echem także poza granicami Polski. Pogrzeb ofiar miał miejsc 8 lipca, zaś po nim nastąpiło skazanie na śmierć dziewięciu, prawdopodobnie przypadkowo dobranych osób. Wydarzenia były przedmiotem sporu: władze usiłowały powiązać je z działalnością antykomunistycznego ruchu oporu, a przeciwnicy reżimu mówili o celowej prowokacji rządzących.

Miejsce przechowywania:

Repozytorium Filmoteki Narodowej

PKF 22/46: Pogrzeb ofiar pogromu kieleckiego

<http://www.repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/4372>

Słowniczek pojęć:

Oficera Dywizji Kościuszkowskiej – mowa o 1. Warszawskiej Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki, która była pierwszym ze związków taktycznych, jakie stały się zaczątkiem przyszłego ludowego Wojska Polskiego.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy)

1. Czy na podstawie filmu możesz stwierdzić, że ówczesne władze Polski Ludowej wspierały postawy antysemickie, których przykładem był pogrom kielecki?
2. Jakie wspólne doświadczenie połączyło Polaków i Żydów w czasie II wojny światowej?
3. Wskaż szczegół związany z pogromem kieleckim, który przemilczano w zaprezentowanym filmie.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto

1. Czy w świetle materiału można stwierdzić, że władze komunistyczne jednoznacznie wzięły na siebie odpowiedzialność za wydarzenia kieleckie?
2. W świetle informacji przedstawionych na wstępie określ, co twórcy źródła rozumieli pod określeniem „brunatnej zarazy”?

Wskazówki:

Linia narracyjną tego wydania PKF było uwypuklanie wspólnoty wojennego doświadczenia Polaków i Żydów, jakim był fakt bycia ofiarami III Rzeszy ze szczególnym uwzględnieniem obozów koncentracyjnych i zagłady. Materiał w jednoznaczny sposób potępia postawy antysemityczne jednocześnie pomijając udział funkcjonariuszy (milicjantów, żołnierzy) w wydarzeniach kieleckich. Intencją twórców było stworzenie wrażenia, że całe społeczeństwo polskie, a nade wszystko aparat państwa („cała Polska demokratyczna”), potępia mord, którego sprawcy nie są członkami wspólnoty narodowej, a jedynie „mienią się Polakami”. Użycie określeń takich jak „brunatna zaraza” miało na celu zasugerowanie, że za pogrom odpowiada antykomunistyczne podziemie, a wzmianka o „pogrobowcach hitleryzmu” wskazuje na jego rzekome powiązania z byłymi okupantami.

Literatura pomocnicza:

- Cieśliński M., *Piękniej niż w życiu. Polska Kronika Filmowa 1944–1994*, Warszawa 2006.
Rusnak-Karwat M., *Wirtualny Sztetl: Pogrom w Kielcach – 4 lipca 1946*, online: <https://sztetl.org.pl/pl/miejscowosci/k/399-kielce/116-miejsca-martyrologii/46870-pogrom-w-kielcach-4-lipca-1946>
Zblewski Z., *Leksykon PRL-u*, Kraków 2000.
Zblewski Z., Dudek A., *Utopia nad Wisłą. Historia Peerełu*, Warszawa 2008.

Najważniejsze cezury:

- 4 lipca 1946 roku – pogrom kielecki
8 lipca 1946 roku – uroczysty pogrzeb ofiar pogromu

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Arkadiusz Siwko.